

NAPSUGÁR

GYERMEKIRODALMI LAP

*Pitekantrópusz,
humusz, kumulusz –
csak süssön végre ki a nap,
és slussz.*

László Noémi

11

2009. NOVEMBER
LIII. ÉVFOLYAM
605. SZÁM

KÁNYÁDI SÁNDOR

NOVEMBERI SZÉL

Lefonnyadt rég az áfonya,
deres a medve lábnyoma.
Lecsupasult a málnavész.
Minden toboz a földre néz.
Hályogos szemmel pillogat
olykor néhányat még a nap.
Se cirpelés, se csipogás,
hallgat minden kis muzsikás.
Csak a szél, csak a szél,
egyedül ő zenél.

Ág se moccanhat nélküle,
minden kis hang az ő műve.
A medve helyett ő morog.
Övé minden csőr és torok,
ő játszik minden furulyán,
harsonán, dobon, pikulán.
Táncoltat erdőt, bokrokat,
lebbent az égre fodrokat,
s annak, ki ellene szegül,
annak a hátán hegedül.

P. BUZOGÁNY ÁRPÁD

MIKOR LESZ VÉGE?

Mennyi eső hullt! Rengeteg!
Tócsából tócsába lépkedek.
Hulldogál három nap óta,
szörnyen unalmas a nóta,

dobol az ablaküvegen,
ritmust ver a cserepeken,
faágak között hegedül,
hallgathatom ezt egyedül,

nem tudom, micsoda karmester,
vidámabb darabot nem kedvel,
mikor lesz vége, nem tudom,
inkább a fületem bedugom!

KESZEG ÁGNES rajzai

DONKÓ LÁSZLÓ
ŐSZFELE

Komor fellegek között
jön az eső, jön a köd.
Cidrizik már a világ.
– Jól vigyázz, hogy meg ne fázz!

Tamkó Sirató Károly

Őszfele jár
már a határ,
a zápor úz,
mint a tatár.
Sáros a gyepek,
s mind a hegyek
ködben állnak,
nem kéklenek.
Szelterelő
már az idő,
a kerek Nap
sem jön elő!

LÁSZLÓ NOÉMI

A ROSSZ IDŐ

sokkal gonoszabb, mint a sapka.
Azt leveszem, de ez a szürkeség,
bármit csinálhatok, nem hagy
magamra.

Ilyenkor végre igaza lesz annak,
aki szerint lyukas a nagy fejem.
Azon a lyukon bújik be a felhő,
mikor az órát figyelem, hogy
lehet-e kicsit aludni még –

és hopp, szivacsos fellegen ülök,
bennem is az van. Nehezen mozgok,
mint bogár a lágy viaszban, és nem
tudom, mi bánt, mi van, mit akarok.

Kiöntöm a teát, egy-két kilincsbe
beleakadok. Megyek az utcán, sapkás
alvajáró. Földrajz órán már nyitott
szemmel alszom.

Pitekantrópusz, humusz, kumulusz –
csak süssön végre ki a nap, és slussz.

Olvastató kisebbeknek

Volt egyszer egy malom.

Ennek a malomnak az oldalán nagy lapátok voltak.

Állt a malom, nézte, tapogatta a lapátokat, s törte cserepes fejét, mit keresnek az oldalán azok.

Talán kanalak? De hát miért kellene nekem öt kanál? Hogy legyen hétfői kanál, keddi, szerdai és csütörtöki no meg pénteki? Aztán szombat, vasárnap mivel ennék? Akkor nem ennék? Na, az nem jó.

Vagy, ha nagy a havazás, a lapátok ellapátolják az orrom elől a havat, mint az autók ablaktörlői, hogy jól láthassam a téli világot? – gondolta még a malom.

Bármilyen nagyon törte cserepes fejét, nem tudta kitalálni, miért van öt lapát az oldalán.

Aztán elfelejtett töprengeni ezen, így telt-múlt az idő.

Történt egyszer, hogy a malom környéke egy szél érkezett, egy csendes, nézelődős szél.

Mintha csak kirakatokat nézegetne.

Mintha kirakatnézés közben sült gesztenyét majszolna.

Pedig se kirakat, se sült gesztenye nem volt, mégis így nézelődött a szél.

Ilyen volt ez a szél, lejtett ide, ámbolygott oda, aztán ráereszkedett az egyik lapátra, meglóbálta a lábát, mire a lapát mozogni kezdett.

– Hopp, ez a lapát mozog! Ez egy mozgó lapát – hökkent a szél.

Aztán lecsusszant, se szó, se beszéd elment, már nem úgy, mint aki kirakatot

néz, és gesztenyét majszol, hanem, mint aki tűzoltó, úgy.

Valami eszébe juthatott, gondolom.

Eltelt egy nap, aztán egy éjszaka, és a szél ismét megjelent a malom környékén, immár nem egyedül, hanem öt apró szél kapaszkodott a kabátja végébe, csetlettek-botlottak:

– Jajj, apa, ne siess már annyira, apa!

A szél megfogta gyermekeit, és sorra felültette őket egy-egy lapátra:

– Lógassátok a lábátokat, kóficok!

Az apró szelek mozgatták a lábukat, előre-hátra, röpködtek a huszonegyes számú cipők, kiscsizmák, a lapátok pedig elmozdultak, körbe-körbe haladva.

– Apa, ez egy körhinta, Apaaaa! – ujongtak az apró szelek.

– Aham, már értem, miért van öt lapátom – mondta a malom, és tartotta, tartotta a forgást.

UNIPAN HELGA rajzai

A colorful illustration of a landscape. On the left, a tree with green leaves and brown branches stands next to a blue stream. A yellow sun with a face is partially visible behind a white cloud on the right. At the bottom, a brown bear's face is visible, looking towards the left. The background is a mix of green, blue, and yellow colors.

CSEH KATALIN

DAL

Volnék szél, szellő,
lombközi sellő.

Volnék nap, kelő
vagy épp lemenő.

Volnék csillag-tincs,
csöndajtó-kilincs.

Volnék batisztfehér
nyári fellepszegély.

Volnék nyírfa álma,
égboltnyi kék párna.

Volnék ablak szárnya,
szállnék a világba:
világ ablakába.

Világ ablakából
látszik a sok vágy,
csak az enyém nem.
Merre keressem?

LACKFI JÁNOS

APAMEDVE-RINGATÓ

Bósz medve most a domb,
Szemébe lóg a lomb,
Ha kong
A Hold-kolomp.

Gombócnyi pár bokor
A dombra ráhajol,
A por
Aranygomoly.

A domb nagy-nagy hasat
Ringat s a rátapadt,
Dagadt,
Kis bocsnyi bokrokat.

Bósz medve most apád,
Dörmög, vigyáz terád,
Hasát
Ringatja hát.

Vállamon fejpgolyó,
Pihés kókuszdió,
Hohó,
Élet-kohó!

Aludj, babám, bolond,
Pityergő test-kolomp,
A lomb
Víz-mélye zsong!

LÖWI MAYA

BUKSI KUTYA VILÁGGÁ MEGY

Bukszi kutya elhatározta, hogy világgá megy. A gazdája emeletet épített saját, amúgy is nagy házá-

ra, egész nap azzal foglalkozott, egy szót sem szólt Buksihoz, nem vitte sétálni, még az ebédjéről is megfeledkezett. Néhanapján meglátogatta Buksit egy kislány a nagytatájával, csontot hoztak neki vagy kevés húsmaradékot, a kislány beszélgetett is vele, de az utóbbi időben elmaradtak. Buksi tehát elhatározta, hogy világgá megy. Már csak egy útitárs hiányzott, mert nem jó dolog egyedül lézengeni a nagyvilágban.

Megszólította a kerítésen sütkérező macskát.

– Nem jönnél velem világgá, Mica?

– Miau-miau, nem lehet – nyávogta a macska –, mikor a gazdám felfogadott, megígértem neki, hogy megfogok minden egeret a házban. El is kaptam egy csapatot, és ham – bekaptam, de kettő közülük olyan fürge, hogy nem tudom utolérni. Amíg itt cincognak a házban, nem tudok világgá menni. Az ígéreteket meg kell tartani. Vagy nem?

– Hát igen – adott neki igazat Buksi, aztán gondolt egyet, és odasomfordált az egérlyukhoz. Hátha valamelyik egérke elkíséri az útjára.

– Jösztek velem világgá? – kérdezte. – Ha itt maradtok, végül is elfogyaszt titeket reggelire a macska.

– Cin-cin-cin, cinegér, macska útjából kitér – kiáltotta Miki.

– Cin-cin-cin-cin, cindaratta, nem kap minket el a macska – duplázott rá Mauzi.

– Cin-cin-cin, cimbalom, ha a macska nincs itthon, felugrálunk az asztalra, táncolunk és vígan élünk, macskától cseppet sem félünk – kiáltották mind a ketten.

Ejnye, hát akkor kit hívhatnék magammal? – töprengett Buksi. – Talán Jancsikát? Jancsi a gazda kislánya, aki a hármas számot szereti. Hároméves, háromkerekű a biciklije, három puszit ad anyukájának és apukájának minden nap.

– Jössz velem világgá, Jancsika? Délután háromkor indulhatnánk – mondta Buksi.

– Nem, nem, nem mehetek – felelte a kisfiú –, holnaptól óvodás, óvodás, óvodás leszek, nem hiányozhatok már első nap, már első nap, már első nap.

– Hát akkor ég veletek, Jancsika, Miki és Mauzi egér, Mica-macska. Indulok egyedül.

És Buksi kutya kiment a kapun.

Ment-mendegélt mindig előre, de egyszer csak fújni kezdett a Szél. Felborzolta Buksi bundáját, és elbújt benne.

– Jaj, de jó, hogy elkísérsz engem, te Szél – örvendezett a kutya. – Ugyanis unalmas egyedül világgá menni.

De a Szél így felelt:

SZABÓ ZELMIRA rajzai

– Sssajnos mássfele sssietek, fel kell ssssepernem a lehullott faleveleket, nem sssétálhatok, amerre akarok.

Buksi egyedül bandukolt tovább. Kisütött az őszi nap. És mit lát Buksi maga előtt a földön? Egy lapos, sötét, négylábú, furcsa valamit. Mintha kutya lenne, és mégsem – gondolta.

Ugatott neki, de a lapos, négylábú valami nem ugatott vissza. Meg akarta tapogatni a szőrét, de csak a földet érezte. Akkor megijedt, és el akart futni előle, de az a valami vele futott.

– Kérem szépen, mi ez a sötét lapos négylábú valami, ami úgy néz ki, mint egy kutya, de mégsem az, nem ugat, nincs szőre, és követ mindenüvé, pedig nem is hívtam? – kérdezte Buksi egy fehér kecskétől, aki egy fához kötve legelte a fűvet.

– Mek-mek-mek-mek, hogy lehet, az árnyékod sem ismered?

– Bizony az árnyékod az – bólogatott komolyan az öreg tölgyfa az út mellett –, az árnyékod, amely mindenhová elkísér.

– Tehát nem vagyok egyedül – mondta Buksi, és vakkantott egyet örömeiben.

Aztán továbbindult világgá, kettesben az árnyékával.

PRÓBÁLD te is egy kislámpa és a kezéd segítségével falra vetíteni ezeket az árnyképeket.

KERESD MEG,

melyik árnyék kihez tartozik.

CSALATORNYA

Székely népmonda

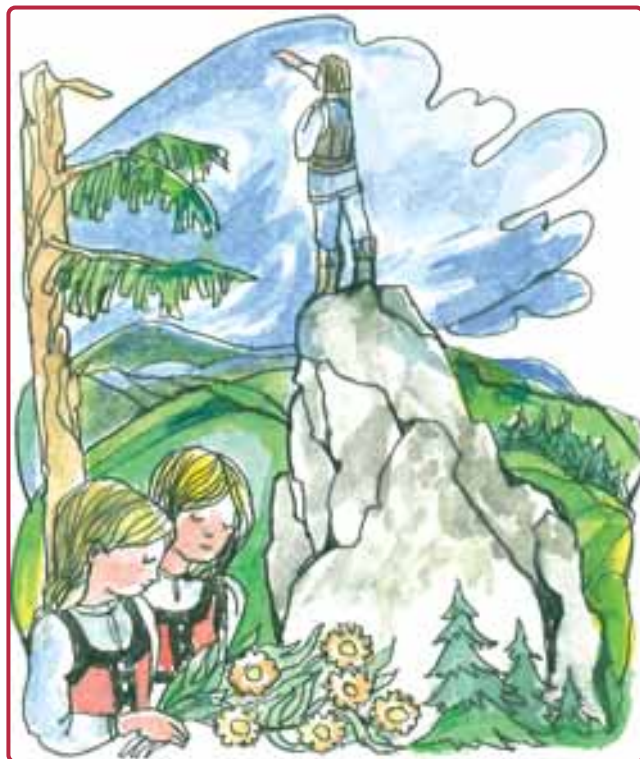

Elmondta a keresztvári
Török Árpád
2009 májusában
a marosvásárhelyi Országos
Regemondóversenyen

Az Almási-barlang átellenében van egy karcshú, magas szikla, olyan, mint egy torony: Csalatornya a neve.

Ez a Csala, kiról a sziklát elnevezték, híres vitéz volt a tatárjárás idejében. De hiába, sokan voltak a tatárok, a maroknyi székelység nem tudott sokáig ellenállani, s mint rendesen nagy veszedelmek idején, behúzódtak az Almási-barlangba. Csala is ide vezette a népét, de mentek nyomukban a tatárok is, elállották a barlang nyílását, s nem mozdultak onnan. Arra számítottak, hogy kiéheztetik a székelyeket. Ezek vittek magukkal, amit vihettek; éltek szűköskén, ahogy lehetett, de egyszer aztán elfogyott minden eleség. Voltak vagy ezren, s egy maréknyi lisztjük volt mindössze.

Hanem a tatároknak sem volt valami jó dolguk odakint. Közel s messze vidéken, ami enivalót találtak, mindent fölettek, s már-már azon gondolkoztak, hogy továbbálljanak.

Valahogy megsejdtette ezt egy vénleány, s mit gondolt, mit nem – azt a maréknyi lisztet hamuba keverte, meggyúrta, mint az igazi tésztát, s akkora kenyeret sütött, mint egy taligakerék. Jó pirosra sütötte a hamukenyeret, aztán belesúrta egy hosszú kardba, kinyújtotta a barlang nyílásán, s megforgatta, hadd lássák a tatárok, hogy van kenyerük elég.

Hát csakugyan jól számított a vénleány.

Látják a tatárok a rengeteg nagy kenyeret, gondolják magukban: jobb lesz odébbállani, mert ezeket ugyan ki nem éheztetik.

Csakugyan el is indulnak, s ameddig a barlang szájától el lehetett látni, egy óra múlva hírepora sem volt tatárnak.

Hej, istenem, örültek a népek! Hazamehetnek ismét a falujokba; felépítik újra házukat; szánhatnak, vethetnek, nem sanyargatja többet a tatár őket.

Mindjárt nekikészülődtek, de akkor elállott Csala vezér, s mondá az embereknek:

– Megálljatok! Várjatok még! Nehogy nagy örömeteknek siralom legyen a vége. Ismerem én a tatár természetét. Vigyázzatok, mert csejt vet nekünk. Maradjatok itt egy keveset, én itt átellenben fölmegek arra a sziklára, onnét látni lehet az egész Erdővidéket, majd meglátom, hogy csakugyan elmentek-e?

Kiment Csala a barlangból, leszállott a patakba, s a patakból egy szempillantásra fölmászott a sziklatorony tetejére. Olyan keskeny

volt a szikla teteje, hogy éppen csak reá léphetett, de az ő lába nem ingadozott, úgy állott a szédületes magasságban, mintha a sziklából nőtt volna ki. Aztán végigtekintett az erdőkön, a pusztaságokon: látta egész Erdővidéket, látta a leégett falvakat.

Hamuban hevert valamennyi, hanem tatárnak híre-nyoma sem volt, bármerre tekintett. Úgy megörült ezen, hogy szertelen nagy örömeiben megfeledkezett magáról, hirtelen a barlang nyílása felé fordult, de csak ennyit kiáltott: Jertek! – abban a pillanatban megtántorodott, lezuhant a szikla tetejéről, s szörnyű ha-

lált halt. Eltemették nagy jajszóval, keserves sírással Csala vezért a kőtorony tövébe, s áldott emlékezetét nem feledték el soha.

Neve s emléke él ma is, s azt a magas sziklaszálat Csalatornyának hívják, míg egy székelyszékely lesz e földön.

Gyűjtsetek szülőhelyetekhez kötődő regét, mondát. Faggassátok a bölcs öregeket, a régi könyveket. Az eredeti és szép mondákat közöljük a Napsugárban, és beküldőjüket jutalmazzuk.

Az aradi Orbán Roland I. díjas üvegfestményei

Buszlai Árpád pirograválása, Nagyvárad

Első díjas nemezjurta. Szabó Zsófia és Boldizsár, Nagyvárad

A belényesi tavalyi III. és IV. osztályosok dugóbábjai

A „Paptamási lurkók” csapatának koronázási ékszerei

Gyöngyfűzés. Balla Imola, Nagyvárad

Itt születtem

Bélafalva katolikus székelymagyar falu a felső-háromszéki Szentföldön, Kézdivásárhelytől 9 km-re. Kézdiszentkereszt községhez tartozik.

■ Nevét először 1536-ban említik: *Byelafalva*. 1602-ben 19 család élt itt. A jelenlegi lakosság kb 474 fő, 100%-ban magyar és 99%-ban római katolikus vallású.

■ Ahol ma a falu katolikus temploma áll, a XV. században egy gótikus kápolna épült. Ebből a korból mindössze egy keresztpálcatagos ajtókeret és a szentély maradt fenn. A mai templom a XVII. században épült. A falu védőszentje Szent Adalbert püspök, vértanú. A temető kertben Bélafalva több híres szülőtte nyugszik.

■ A falu legismertebb szülőtte, iskolánk névadója, Tuzson János honvédőrnagy, aki 1849. augusztus 1-jén a Nyergestetőn védte Alcsíkot a túlerőben levő osztrák és orosz katonákkal szemben. Elszánt, hű csapatát csak árulás útján tudták legyőzni. Tuzson János alezredesi ranggal, egészségesen tért haza a szabadságharcból, és 1897. augusztus 8-án részt vett a nyergestetői 1848-as emlékmű felavatásán.

A római katolikus templom és bejárata

Iskolánk Tuzson János nevét viseli

■ Iskolánkban egy osztatlan I-IV. osztály és egy összevont óvodai csoport működik. V-VIII. osztályba a szomszédos Kézdiszentkeresztre járnak a tanulók, liceumba pedig Kézdivásárhelyre.

■ Szeretünk tanulni, de nem feledkezünk meg az ünnepekről sem. Minden évben megünnepeljük a Mikulást, a Karácsonyt, az Anyák napját, Március 15-ét. Az óvodások és iskolások közös műsora szépíti a szabadságharcra való méltó emlékezést. Húsvétra kézműves foglalkozást szerveztünk, melyen a szülőkkel együtt gyakoroltuk a tojásírást, szalmafonást és gyöngyfüzést.

Március 15-én honvéd hőseinkre emlékezünk

■ Kis falunk nevezetes épülete a Csürmúzeum, melyet Orbán Lázár helytörténész hozott létre. Orbán Lázár Bélafalva legrégebbi házában született 1905-ben. Egy ideig a ferences barátok közösségében élt. A legfőbb ajándék, amit a zárdában kapott, a könyvek iránti szeretet volt. Lazi bácsi bicskakészítő volt. A bicskák nyelét szarvasagancsból készítette, az élét kaszafáncból. Falunapok, búcsúk alkalmával ellátogatott a környező falvakba, hogy értékesítse a bicskákat. Így figyelt fel az udvarokon, padlásokon porosodó régiségekre, melyeket gyűjteni kezdett. „Kincseit” a saját csürében állította ki 1973-ban. Hosszú éveken át

Óvodások és iskolások a Csürmúzeum előtt

írta Bélafalva krónikáját, melyben feljegyzett minden eseményt. Munkásságának elismeréseként Kézdiszentkereszt község díszpolgárává avatták, a Kézdivásárhelyi Múzeumbarátok Egyesülete tiszteletbeli tagjává választotta, majd századik születésnapján a Romániai Magyar Népművészek Szövetsége életműdíjjal tüntette ki. Orbán Lázár egy rendkívüli életút végén, 102 évesen távozott az élők sorából.

Lazi bácsi kincsei

■ A Művelődési házban időnként táncmulatságokat szerveznek az ifjú helybeliek. Ezen kívül az óvodai és iskolai szereplésekre többször igénybe vesszük. A Művelődési ház és az iskola között létrehoztak egy emlékparkot, és kopjafát avattak a millennium évében.

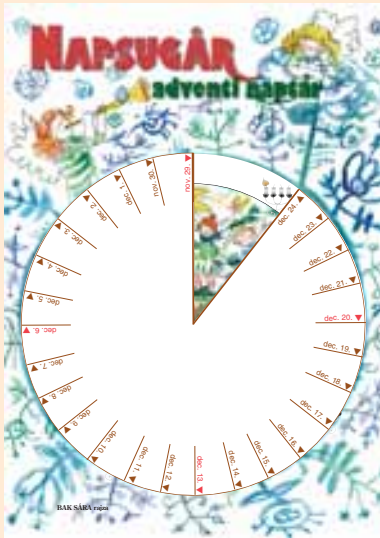

A világháborúban elesettek emlékeresztje

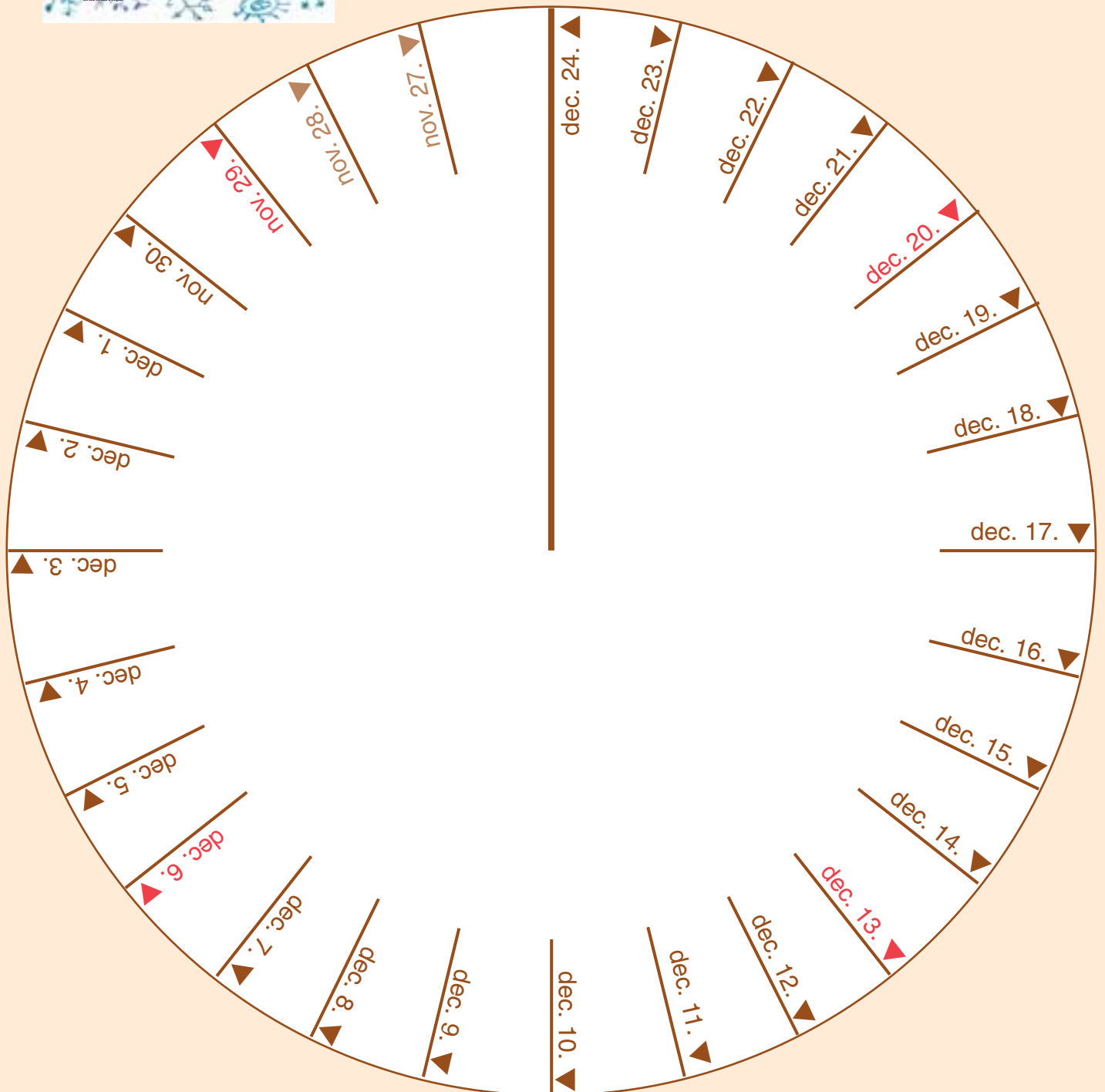
■ A Föld napján kitakarítottuk a közterületeket. Ekkor készítettük ezt a fényképet a Millenniumi Emlékparkban.

Összeállította Kiss Melinda tanítónő és a helybeli kisiskolások

Vágjátok körül a naptárkorongot, és emeljétek ki a 13. lapot. A vastag vonal mentén vágjátok be mindkét kört. A naptárt tegyétek rá a rajzos lapra, a bevágott sugár mentén csúsztassátok a rajz mögé úgy, hogy az aznapi dátumot mutassa. Minden reggel lépjétek egy nappal beljebb.

Ahogy fogynak advent napjai, egyre több villan fel a szenteste öröméből. Naptáratok megmutatja azt is, mikor kell meggyújtani az adventi koszorún a gyertyákat, és hányat kell még aludni Karácsonyig.

NAPSUGÁR

adventi naptár

HAHOTA

*

- Drágám - mondja a skót férfi a menyasszonyának -, tudod, mi a különbség a taxi és a villamos között?

- Nem.

- Jó, akkor megyünk villamossal.

*

Két varjú bámul egy sugárhajtású repülő után.

- Nézd, milyen gyorsan repül - mondja az egyik.

- Te is így repülnél, ha meggyújtánák a farktolladat!

*

- Képzeld, a minap megbüntetett a rendőr, mert nem a látási viszonyoknak megfelelően vezettem.

- Miért, mit nem láttál?

- A rendőrt.

*

Petike biciklizni tanul.

- Apa, láttad, milyen remekül csinálom? - kiáltja, amikor először kerüli meg a házat.

Megy még egy kört:

- Apa, láttad, hogy fél kézzel vezettem?

A harmadik kör után:

- Láttad, hogy nem is fogtam a kormányt?

Kicsit hosszabb idő után ismét előbukkan:

- Láttad, moft már fog nélkül if tudok bifiklifni.

*

Egy összetört autó áll meg az autósosó előtt.

- Egy mosást kérek - szól oda a vezető a mosófiúnak.

- Vasalást nem?

OKTÓBERI MEGFEJTÉSEK

1. Gárdonyi Géza
2. Szüreti mulatság
3. Irkafirka
4. Történelem
5. Malacka fegyverek: 1-D, 2-A, 3-E, 4-B, 5-C

1 Bajkó Zoltán, Gyergyóalfalu: egy szép ünnep.

1. Koranyári gyümölcs
2. Becézett László
3. Nem csúnya
4. Vigyáz rá
5. Hosszan elnyúló mélyedés
6. Nem fiú
7. Kicsi hegy
8. Növényi zsiradék
9. Becézett Zoltán
10. Álmosan tátja a száját
11. Zokogó

1				
2				
3				
4		R		
5				K
6				
7			M	
8		L		
9				
10			Í	
11				

TALÁLD KI!

2 Péter Adrienn, Kovászna: ősszel is jól jön belőle egy kicsi.

1. Sínen halad
2. Lánynev
3. Az ajtón kívül
4. Aludni szeretne
5. Macska
6. Szomjas
7. Kisgyerekek iskolája

1			N		
2		N			
3			N		
4					
5					
6		N			
7					

3 Kelemen Kriszta és Ambrus-Szász Boglárka, parajdi olvasóink képrejtvényei.

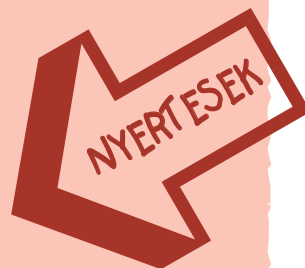

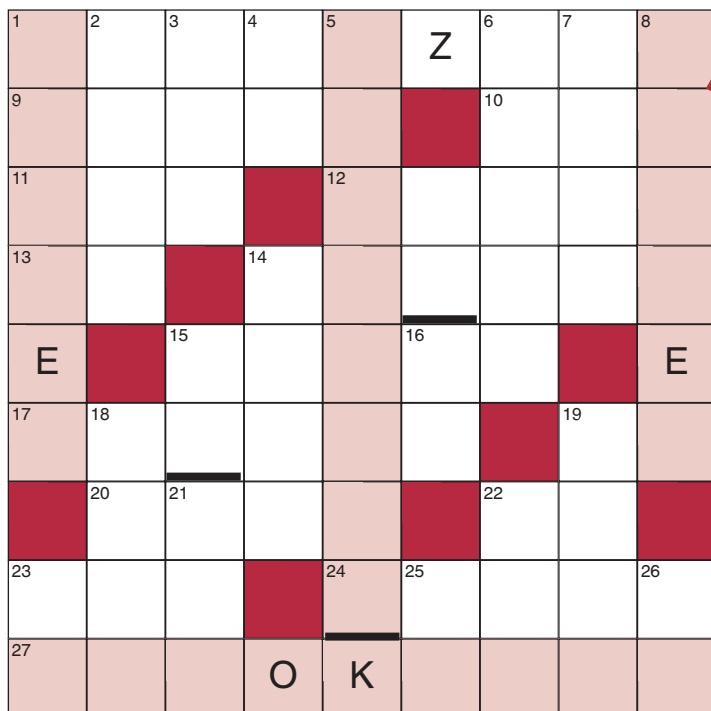
4 Kacsó Zsuzsi, Csíkszereda: ez a jókívánság mindig időszerű.

1. Jolán becézve
2. Órákat javít
3. Élősködő a hajban
4. Kerek gyümölcs
5. Számára, részére
6. Előtt ellentéte
7. Becézett László
8. Alvás közben látjuk
9. Növény része
10. Öregapa

1				
2				
3			T	
4				
5		E		
6				
7				
8				
9		Z		
10				

A SZEPTEMBERI REJTVÉNY-PÁLYÁZAT megfejtése: ...amikor útnak indul a sok kicsi iskolás. Könyvjutalmat nyertek: **Jakab Zsanett**, Farkaslaka; **Nagy Tímea Noémi**, Brassó; **Hutzel Levente**, Szatmárnémeti; **Borbély Arnold**, Bergenye; **Zsura László**, Árpád; **Nagy-Bíró Csenge**, Bálványosváralja.

Havonta
5 DÍJAT!
sorsolunk ki!

A rejtvényben bujkáló négy régi közlekedési eszköz nevét küldd el a szerkesztőség postai vagy e-mail címére, ha pályázni szeretnél az öt könyvjutalom egyikére!
A Rejtvénykirály

VÍZSZINTES

- Hullámosított
- Férfiblúzom
- Út latinul (VIA)
- Hátas a közepén!
- Eleinte neonnal
- Kiütés a bokszbán
- Kisbaba régiesen
- Nem ... megy a játék (szólás)
- Rádióaktív elem (RÁDIUM)

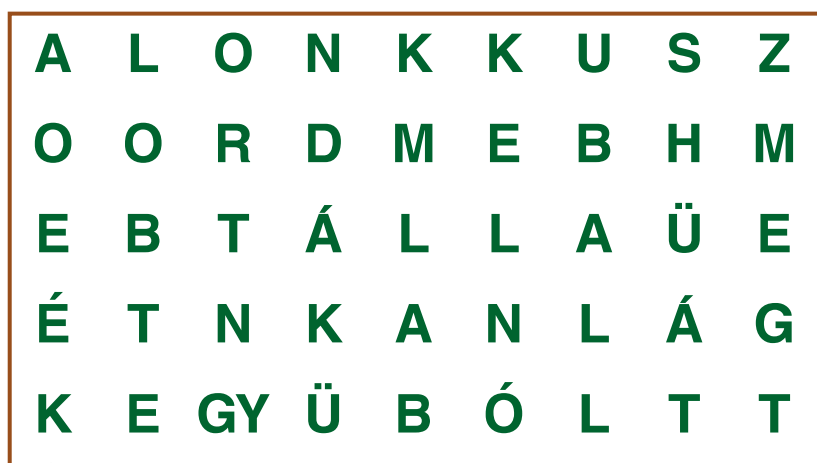
- M!
- Pár, barát
- Juttat
- Vicc, móka
- Önt
- Régi, könnyű lovaskocsi**

FÜGGŐLEGES

- Lovas bérkocsi**
- Árasztó
- DGA

- Réz Eszter névjegye
- A mai busz lövön-tatta őse**
- Tanintézet kicsiknek
- TINE
- Kétszemélyes bicikli**
- Majdnem Kairó!
- Berzsenyi Dániel névjegye
- Erem!
- Négyzet két szem-

- ben fekvő sarka közti vonal
- Női név
- Tárcám páros betűi
- Erős kártyalap
- Éhes az elején!
- Csúf, de csak a végén!
- Állóvíz

5 KÉT BOLOND ÁLL A BUSZ-MEGÁLLÓBAN.

– Te melyik buszt várod? – kérdi az egyik.

– A 2-est.

– Én meg az 5-öst.

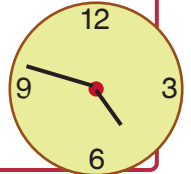
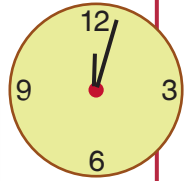
Egyszer csak begördül a 25-ös járat.

– Jaj, de jó – lelkesedik az egyik, majd a rejtvény megfejtése szerint folytatja válaszát.

Indulj el a nyíl irányában, és folytonos vonallal húzd ki a betűrengetegből a vicc első mondatának betűit. A megmaradtakat összeolvasva tudhatod meg a poént.

6 MELYIK

rajz mikor készült? Figyeld meg az árnyékok hosszát, és kösd össze az óralapot a hozzá illő rajzzal.

M G H O Ú
F K
R Y K

7 CSERÉLD FEL

a rajzocskákat a megfelelő betűvel, és olvasd ki a közmondást.

Á = pear, N = butterfly, Z = pencil
A = flower, É = ring, S = moon

8 - Azt hiszem, túl szigorúan neveltem a kisfiamat - panaszkozik az anyuka a pszichológusnak.
- Miből gondolja?
- Ha megkérdik tőle, hogy hívják, azt válaszolja:folytatás a rejtvényben.

1	2	3	4	K	5	E	6	7
8					9		10	
11			12			V		F
13			14				15	
N		16	N			17		
18	19		20		21			
22		S		Z				

VAJNÁR ILONA rejtvénye

VÍZSZINTES

- A megfejtés
- Fiúnév
- Nem ismerős
- Disznó-lak
- HIJ
- Mindenkinek van
- Erdei Tamás névjegy
- Borít

- A tetejére
 - Tagadószó
 - Ilyen korán
 - Késvég!
 - Tüdőbetegség
 - Nem édes
- FÜGGŐLEGES**
- Munka után édes a ...
 - Női név

- Fehér ital
- Incze Géza névjegy
- Énekhang
- Aki sokat dolgozik, ...
- Nemzet
- Leadás eleje!
- Keret
- Mi több páratlan betűi
- Ásványi fűszer
- Zavarni kezd!

KÖSD ÖSSZE

a pontokat a számozás sorrendjében 1-től 82-ig.

Peti egy csodálatos motort kap ajándékba. Egész délután megállás nélkül köröz vele az udvaron, és közben ezt kiabálja:

– Kinek van ilyen Suzukija? Kinek van ilyen Suzukija?

Valaki megleléli, és odakiáltja:

– Nekem!
– Na és hogy kell megállítani?!

*

Riporter kérdezi az agg milliomost, hogy hogyan gazdagodott meg.

– Mikor 20 éves voltam, a legnagyobb gazdasági válság közepén, az utolsó dolláromon almákat vettem. Kifényesíttem mindet, és két dollárért eladtam őket. Másnap a két dolláron megint almákat vettem.

– És ezt addig csinálta, amíg milliomos nem lett?

– Nem, csak három napig. Aztán a nagybácsim meghalt, és rám hagyott kétmillió dollárt.

*

Egy olcsó szállodában panaszkodik a vendég:

– A szobámban két egér kergetőzik!

– Mit akar ennyi pénzért? Bikaviadalt?

*

– Nagyobb összeget szeretnék felvenni készpénzben.

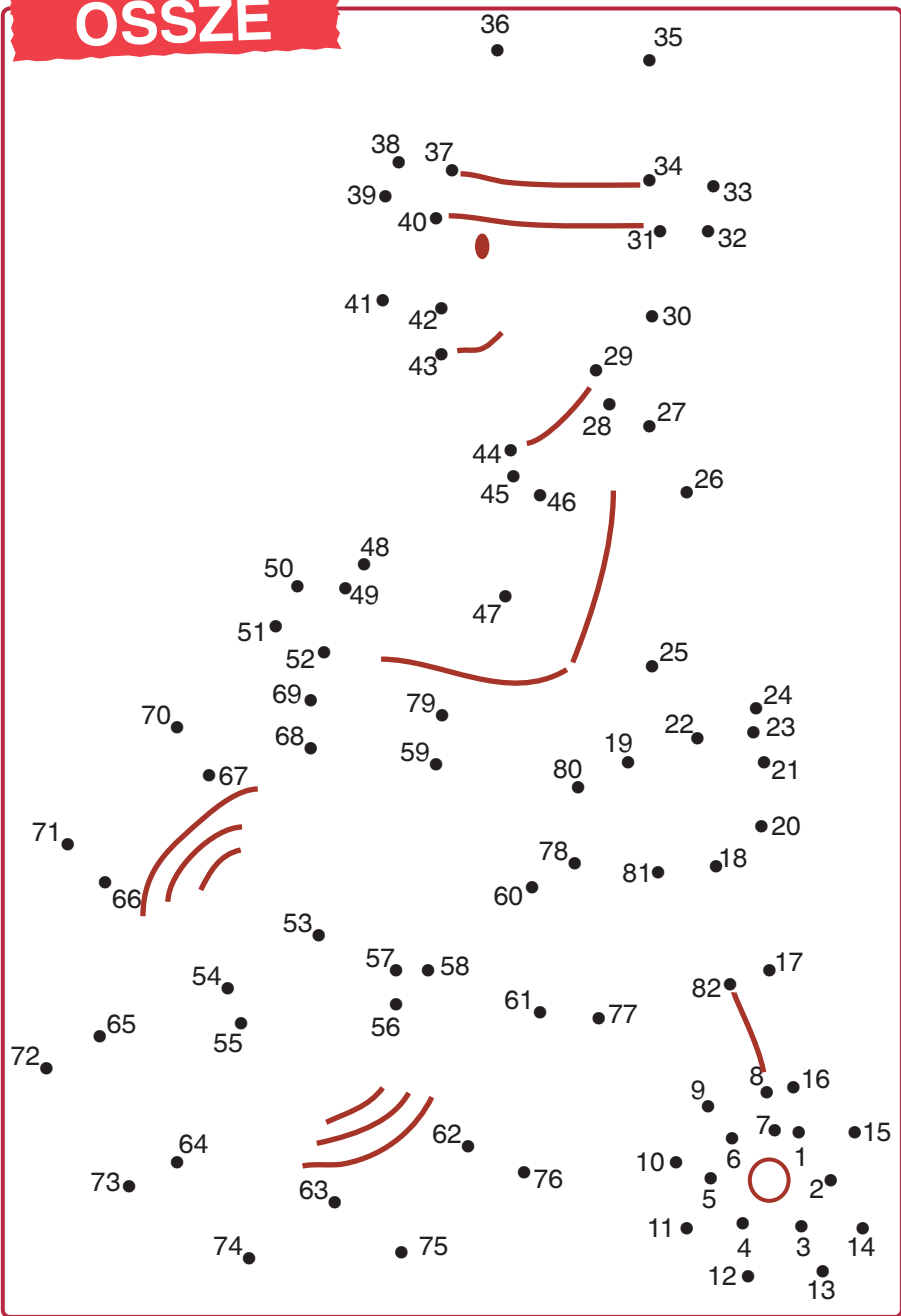
– Láthatnám az igazolványát?
– Nem elég ez a revolver?

*

A férj cipőt vásárol. Már a nyolcadikat próbálja, mikor megszólal:

– Ez az! Ezt megveszem, mert nagyon kényelmes.

A felesége odasúgja:
– De drágám, a cipősdoboz van a lábadon!

	1	4	
4			2
1			4
	4	2	

9 A szudoku japán eredetű játék, mely nálunk is egyre népszerűbb.

TÖLTSD KI

az üres négyzeteket 1 és 4 közti számokkal úgy, hogy minden sor, minden oszlop és minden 2x2-es mező tartalmazza mindegyik számjegyet.

Szólj, szám!

1. Út szavunk egy nagy szócsalád feje. Gyűjtsétek össze minél több fiát-lányát-unokáját: a belőle képzett szavakat.

2. Ezt az idegenek sohase tanulják meg! Írjatok példákat mindhárom helynév-ragozási formára. Persze a saját településetekkel kezdjétek. Hol laktok?

Pozsonyban _____

Kolozsváron _____

Pécsett _____

3. Értelmezzétek röviden, miféle virág a **jégvirág**, a **hóvirág**, a **szóvirág**, a **mákvirág**, a **borvirág**.

Szeptemberi megfejtések:

1. közmondások; 2. én többet olvasnék, ők olvasnák a Napsugárt, ők helyesebben írnák, én szívesen írnék, mondanék egy titkot, ők hiába mondanák; 3. kékell, feketéll, sarkall, kevesell, rosszall, kéklik, fénylik, sötétlik, ködlik, zajlik, feslik; bottalan, élettelen, folttalan, palásttalan, mondattalan; javítat, vettat, láttat, gurítottat, futtat, juttat, nyittat, süttet; értet, hintet, intet, hitet, irtat, költet.

Könyvjutalmat nyertek:

Németh Balázs Attila, Kisiratos; a csíkfalvi és a szilágyfőkeresztúri IV. osztály.

LEVELEZŐ

■ Az őszi folyamán meseszép Benedek Elek ünnepek zajlottak Erdély-szerte. Néme-lyikről mi is kaptunk beszámolót.

■ A **csíkszeredai Petőfi Sándor Iskola** I-IV. osztályos tanulói Benedek Elek meséinek illusztrációival, mesemondással tisztelegtek Elek apó előtt születésének 150., halálának 80. évfordulóján.

■ Elmentünk az osztállyal a Megyei Könyvtár udvarán tartott könyvbemutatóra. **Barti Andreának** bekerült egy rajza a Benedek Elek 36 meséje című könyvbe. *Az édig érő fa* meséjét illusztrálta. Nagyon aprólékos, csodálatos rajz – írja a **sepsiszentgyörgyi Váradi József Iskola** IV. F osztálya és **Gász Ilona** tanító néni.

■ **Lövétén** is népszerű a Kurutty verseny – írta **Mag Otília tanító néni**. Osztálya a tavaly Szivárványban, az idén már Napsugárban méri az időt: „Juj, de jó! Még egy Napsugár, és itt a téli vakáció!”

■ Kedves **Erdei Tünde**, Kissár; **Benkő Róbert**, Oklánd; **Farkas István**, Egrestő; **Lázár Henrietta**, Mezőbaj; **Ianoş Abigél**, Szatmárnémeti; **Balázs Boglárka**, Gyergyóremete; **Bartha Noémi Kinga**, Torda; **Marozsán Antónia**, Halmi; **Madaras Szilvia**, Kibéd; a **csíkszeredai Petőfi Sándor Iskola** III. A és C; a **gyergyószentmiklósi Fogarassy Mihály Iskola** II. C; a **kolozsvári Apáczai Csere János Líceum** IV.; a **marosvásárhelyi 7-es Iskola** IV. D osztálya; a **kovásznai** IV. D; a **gyergyóalfalvi** IV. B; a **tordaharasztoni** IV.; az **árpádi** III. osztály; a **szabadkai** IV. C és az EmArt műhely – köszönjük, hogy írtok, rajzoltok nekünk, elkülditek legszebb kézimunkáitokat, legérdekesebb rendezvényeitek fényképét.

Szeptemberi „lila” megfejtések: A gyimesi rováspálca szerint a 36 juh 136,75 liter és 4,5 kanál tejet adott. Az inka csomóírás a kipu, az egyiptomi képirás a hieroglif. Rovásírással ezt írtuk: Ki mint vet, úgy arat, képirással pedig ezt: bátor. **Könyvjutalmat nyertek:** **Giliga Dóra**, Marosvásárhely; **Varga Adolf**, Réty; az **erdőfülei** negyedikesek.

■ Köszönjük a lehetőséget, hogy mi is bemutatathattuk Magyarkirályfalvát az *Itt születtem* rovatban, a Napsugárban nyomtatva újraolvashattuk saját verseinket, elnézegethettük nemcsak mások rajzait, hanem sajátjainkat is.

A magyarkirályfalvi tavalyi negyedikesek és Csíki Katalin tanító néni

■ A marosvásárhelyi T. Vladimirescu Gimnázium IV. B osztálya találkozott Ősztündérrel. Gábor Lizetta és Papp Ibolya tanító néni küldte el a legszebb őszi kézimunkákat és a mosolygó gyerekeket megörökítő képeket.

Havonta
3 DÍJAT
sorsolunk ki!

Ha masztolni szeretnél velem ebben a hónapban, a következő dolgokra lesz szükséged: a tenyeredre, festékre vagy színes papírra, egy kis képzelőerőre. Rajzold körül a kezedet, festd ki, vagy vágd ki színes papírból, aztán egészítsd ki kedved szerint.

Izgatottan várom, mi mindent képzelsz bele kézlényomatodba.

Maszat Művész

Kovács Richárd
és Szabó Arthur József
munkája, Tordaharaszton

A szeptemberi pályázatra érkezett levélkollázsok közül a csíkszeredai Csíki Emese, az erdőszentgyörgyi László Otília és a csíkbánkfalvi harmadikosok munkáit jutalmazom.

BITAY ÉVA

ÓRIÁSOK ÉS TÖRPÉK

Tudod-e, hogy minden állatcsoportban vannak óriások és törpék? Vegyük hát sorra őket!

A **legnagyobb rovar**, a Dél-Amerikában honos herculesbogár akkora, mint két jólmegtermett szarvasbogár, súlya több, mint 20 kisdedcickányé.

A **legkisebb rovarok** a parányfűrkészek. 40000 példányuk együttesen tesz ki egy grammot, mégis minden szervük hiánytalanul megvan. Szárnyuk fél mm, és 400-at rebben másodpercenként.

A **legnagyobb hal**, a 10 méteres cetcápa a világ tengerek lakója. Az édesvizek óriása az Amazonasban élő arapaima. Hossza eléri az 5 métert, súlya a 250 kg-t. Nyelvét reszelőnek, 5 cm-es pikkelyeit pedig körömápolásra használják.

A **legkisebb hal** ugyancsak az Amazonasban honos Vandellia. Mindössze néhány cm hosszú, átmérője pedig csupán 3 mm.

A **legnagyobb kételtű** a trópusi Afrikában élő, 25 cm hosszú göliáthbéka. Csupán 5 cm-rel kisebb az Amerikai Egyesült Államokban honos ökörbéka, mely szaporodás idején százával gyűl össze a tavakban, és megszakítás nélkül, egész éjjel „bömböl”, amitől a gyengébb idegzetű parti lakosok ideggörcsöt kapnak.

A **legkisebb békák** az Amazonas erdeiben, a broméliák leveleinek kelyhében meggyűlt

vízben élnek, és ezt a természetes „miniakváriumot” nem hagyják el soha.

A **legnagyobb szárazföldi hüllők** az Indonéziához tartozó Komodo-szigetén élő varanuszgyíkok. Valóságos „ittfelejtett sárkányok”, hosszúságuk eléri a 3 métert, és az emberre is veszélyesek.

A **legkisebb hüllő** a Madagaszkár-szigetén élő, a gyufaszálnál is rövidebb Brookesia minima nevű kaméleon.

A **ma élő legnagyobb madár** az afrikai strucc. Magasan hordott fejével átnézhet az ember felett.

A **legkisebb madár** a braziliai dongókolibri. Súlya akár egy nagyobb postabélyegé, szárnya olyan sebesen „surrog”, hogy az ember szeme nem képes követni.

A **legnagyobb emlős** és egyben a ma élő legnagyobb állat a 30 méter hosszúságot és 200 tonna súlyt elérő kékbálna. Gyomrába 200 vedernyi víz fér, szíve 630 kg (egy ökör súlya).

A **legkisebb emlős** az afrikai Kamerunban élő törpe denevér. Egy nagyobb gyűszűbe be lehetne „csomagolni”.

KISKÓPÉ

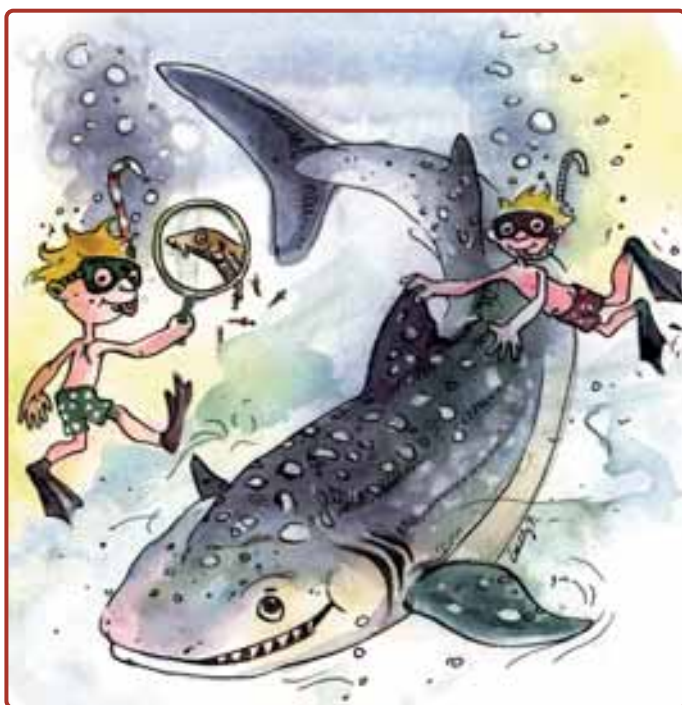
Mi a különbség a szélrózsa és a szélrózsa között?

Szeptemberi megfejtés: A csalán csípős szőrei pici injekcióstűkként működnek.

Könyvjutalmat nyertek: Kereki Dávid, Mészkö; Kis Csenge, Marosvásárhely; az etédi IV. osztály. Gratulálunk!

Havonta
3 DÍJAT!
sorsolunk ki!

CSILLAG ISTVÁN rajzai

MARSUCIAR

Még gyakorolnom kell az egy sínen való száguldást.

Magyar muzsikusok

A legnagyobb magyar muzsikus maga a nép. A 80 milliós Németországban 6 ezer népdalt sikerült összegyűjteni. Nekünk 200 ezer népdalunkat jegyezték le. A magyar dal a magyar nyelvvel egyidős – vallja Kodály Zoltán. Sajátossága az ötfokú (pentaton) dallam. Páratlanul gazdag **népdalkincsünk** nemcsak a gyűjtőket, szakembereket ejti rabul, hanem a magyar és idegen zeneszerzők egész sorát, akiknek műveiben gyakran bukkannak fel magyar dallamok.

■ Élő, zenés újság. **Tinódi Lantos Sebestyén**, históriás énekmondó várról várra járt, és megénekelte a csatákat, fontos eseményeket. Oly népszerű volt, hogy művészetéért nemesi rangot kapott. Címere elárulja hivatását.

■ **Bakfark Bálint** a reneszánsz kor európai híró lantvirtuóza* és zeneszerzője. A Báthoryak udvari zenésze volt, egész Európát bejárta.

■ **Kájoni János**, csíksomlyói ferences szerzetes, orgonista vallásos énekeskönyvében több népi dallamot is megörökített. A XVII. századi Kájoni-kódex a zenetörténet egyik legrégebb kincse.

■ A legjelentősebb protestáns énekeskönyv szerzője **Szenci Molnár Albert**. Közel 400 éves zsoltárait ma is énekeljük.

■ A szabadságharc, majd a bujdosás idején a Rákóczi-nótának olyan mozgósító ereje volt, hogy az osztrákok betiltották, akárcsak a kurucok jellegzetes hangszerét, a **tárogatót**. A **Rákóczi-induló** később **Liszt Ferenc** és a francia **Hector Berlioz** feldolgozásában világhírűvé, az 1848-as forradalom egyik gyűjtőszikrájává vált.

■ **Esterházy Pál** herceg Harmonia caelestis című munkája az európai technikát magyar jelleggel ötvözi.

■ **Esterházy Miklós** kismartoni és fertődi kastélyában európai rangú zenei élet folyt. **Joseph Haydn** 30 éven át volt itt udvari zeneszerző, karmester. Nem csoda, hogy szerzeményeibe gyakran szó magyaros dallamokat.

■ **Beethoven** többször vendégeskedett a Brunswick-család martonvásári kastélyában. Az István király-nyitány és a Holdfény-szónata őrzi ennek emlékét. De **Schubert** és **Brahms** muzsikájába is belopakodtak a magyar dallamok. Ezt leginkább Brahms VI. Magyar tánca tükrözi.

* Virtuóz: aki hangszerén páratlan ügyességgel játszik

■ A romantika korától a legelterjedtebb magyar tánc, a nemzeti érzés kifejezője a **verbunkos** volt. Maga a szó német eredetű, katonatorzót jelent. A verbunkos stílus koronázatlan királya **Bihari János**.

■ **Liszt Ferenc** csodagyermekként hagyta el hazáját. Bárhogy ünnepelte a világ, lélekben mindig magyar maradt. Ezt sugározzák művei és a magyar zenei életben vállalt szerepe. Jótékony hangversenyekkel támogatta az 1838-as pesti árvíz károsultjait, a Nemzeti Zenede létesítését, a tehetséges magyar muzikusokat, misét komponált és vezényelt az esztergomi székesegyház felavatására.

■ Legnagyobb operaszerzőnk, **Erkel Ferenc**, a Bánk bán és a Hunyadi László zeneszerzője. Erkel Ferenc szerezte a Himnusz, Egressy Béni pedig a Szózat zenéjét. Erkel nemcsak zeneszerző, hanem kitűnő karmester, zongorista, pedagógus is volt. Ő indította el a magyar kóruséneklést, melyet akkoriban dalármozgalomnak hívtak.

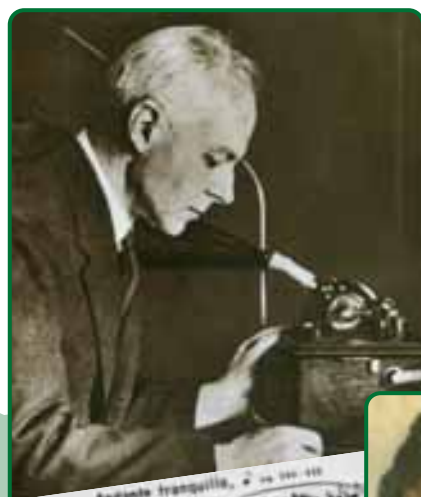

■ Az operett bécsi gyökerekből nőtt ki, de leggazdagabban magyar földön virágzott. **Lehár Ferenc, Huszka Jenő, Kálmán Imre, Kacsogh Pongrác** operettjei ma is népszerűek.

■ **Bartók Béla** és **Kodály Zoltán** teljes gazdagságában feltárta, és egész életművének középpontjába emelte **ősi népdalkincsünket**. Bartók a zeneszerzésben, Kodály a zenei nevelésben volt a XX. század

lángelméje. Bartók szerzeményei megújították a komolyzene nyelvét, Kodály módszere meghódította a világ zeneoktatását. Mindkettejük tiszta forrása a magyar népdal volt.

Mindkettejük életműve korszakalkotó, sokszínű, gazdag és halhatatlan.

Mesémhez zenét is küldök: kattints a www.napsugar.ro/hallgasd rovatára! Énekeld népdalainkat, építsd magadba ezt a hangzásvilágot, hiszen magyarnak lenni nemcsak azt jelenti, hogy magyarul beszélünk: meg kell tanulnunk zenei anyanyelvünket is.

Zsigmond Emese

Fut, roboq a kicsi kocsi

Szeretsz apu mellett ülve suhanni az autókkal? Ma mindenki száguld keresztül-kasul a városban, az országban, a világban. Órák alatt átrepüljük az óceánt, cikázunk a világűrben, ám ez nem volt mindig így. Hajdan az emberek többsége át sem lépte annak a falunak, városnak a határát, ahol született. Egy-egy utazás hetekig, akár hónapokig tartott, fárasztó és veszélyes is volt. Így hát kedvtelésből nem utazgattak senki.

■ Kezdetben mindenki **gyalog** járt, hiszen nem létezett semmiféle jármű. Aztán az ember felkapaszkodott a ló, a szamár, a teve, az elefánt hátára, úgy vitette magát, és cipeltette a súlyos terheket.

A felsoroltakon kívül milyen állatok hátán utaznak még a világ népei?

■ Később rájött, hogy **az állat több terhet elbír**, ha nem a hátára pakolja, hanem utána köti, és húztatja. Így született meg a szekér őse. Olyan lehetett, mint az észak-amerikai indiánok szekere: két rúd, melyeknek alsó vége a földön csúszott, felső végét a ló két oldalához kötötték, közepére a málhát szíjazták rá.

■ Vajon mi hiányzott erről a szekérről? **A kerék.**

Mai tudásunk szerint a kereket **a sumérok találták fel** Kr. e. 3500 körül, és legelőször a harci szekereknél használták. A kerék működési elve ma is ugyanaz, mint 5500 évvel ezelőtt. Fejlődésének legfontosabb állomásai: a kő- majd a **fakorong**, a küllős fakerék, a levegővel töltött gumiabroncs, a fémváz és fémtengely.

■ Hogy mi került a kerékre, és milyen állat húzta, az attól függött, hogy a világ melyik sarkán, ki és mire használta. **A harci szekér** könnyű, fonott vagy páncélozott, háromoldalú kosár, melyet állva hajtottak.

■ A várak, templomok építéséhez szükséges hatalmas kő- és márványtömböket **ökrökkel vontatták.**

Hogy hívjuk a kerékgyártó mestert?

Milyen lovakat fogott be hintója elé a Szent Anna-tó legendájának gonosz várura?

■ A kordé, taliga, szekér, társzekér terhet, a hintó, postakocsi, homokfutó, bricska, fiáker embereket vitt.

■ Legyetek büszkék: az európai nyelvekben elterjedt **kocsi** szó a Komárom megyei Kocs község nevéből származik. **Mátyás király** idejében itt készítették az első acélrugós, könnyűkerékű szerket és hintót, mely kocsi néven vált ismertté és keresetté egész Európában. Gyakori utazásai

során Mátyás maga is szívesen használta a kocsit, amely váltott lovakkal naponta százezer lépést (75 km-t) tudott megtenni. Bécs elfoglalása után Mátyás király a meghódított városba költözött, és hogy Budával rendszeres kapcsolatban lehessen, felállította a világ első **kocsiposta szolgálatát**.

■ Hajdan a leggazdagabbak abban is versengtek, hogy kinek díszesebb a **hintója**, a lószerszáma, kinek szilajabbak a lovai.

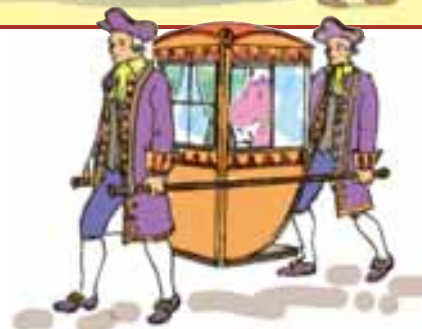
■ Akinek nem volt saját fogata, **postakocsival** utazott, mely csomagot, levelet és embereket is szállított. Útja több napig tartott, megállói a fogadóknál voltak, ahol az utasok vacsorát, szállást, a lovak abrakot kaptak.

■ Az sem volt ritka, hogy valaki **lovon** vagy **gyalog** vágjon neki az utazásnak, mely akár több hétig is eltarthatott, és bizony nem volt veszélytelen: tolvajok, vadállatok leselkedtek az utasokra.

■ A sivatagban a **teve**, Indiában az elefánt volt évezredek óta a környezethez legillőbb „jármű”. Régen szerte a világon elterjedt volt a **gyaloghintó**: a gazdag ember díszes kis fülkében csücsült, melyet szolgálai rudakra téve vittek. Távol-Keleten riksának hívják az emberhúzta, könnyű, kétkerekű kis kocsit. Ma kerékpár könnyíti meg a **rikxa kuli** munkáját.

■ Ahol télen vagy egész évben hó borítja a tájat, nem kellett feltalálni a kereket: a **szán** sima fatalpa könnyen csúszik a havon, a jégen. Nálunkfelé lovak, az Északi-sarkvidéken az eszkimóknál kutyák, a lappoknál **rénszarvasok** röpítik a szánt.

■ Ment-mendegélt az ember, és előbb-utóbb elért egy víz partjára. Hogyan folytassa útját? Egy kicsit téblábolt, aztán feltalálta az első vízi járművet: az **úszó fadarabot**. Ebből többet összekötve **tutajt** készített.

■ Az észak-amerikai indiánok kivájták a farönköket, és megszületett az első **kenu**. Az eszkimók a bálna gerincére fókabőrt feszítettek, ez volt a **kajak**. 5800 évvel ezelőtt az egyiptomiak, később pedig az inkák, a négerék **nád-köteget** bogoztak csónakká. A falapokból készült **csónak**, ladik is könnyen felbillen, ezért hívják lélekvesztőnek.

■ Az **ókori gályákat** többszáz rabszolga evezője és a vitorlákba kapaszkodó szél hajtotta.

■ A **vikingegek** voltak az elsők, akik elfordítható vitorlájukba bármilyen irányú szelet be tudtak fogni. Sárkányfejes hajóikkal jóval Kolumbusz előtt, már a IX. században áthajóztak Amerikába a skandináv partokról.

A hajó neve **Santa Maria**. Ki és hová jutott el vele?

■ Tudjátok, mi a **fregatt** és a **karavella**? A középkortól elterjedt többárbcos, gyors hadi- és kereskedelmi hajók, melyeken már kormánykereket, iránytűt használtak.

■ A hajózás forradalma a **gőzturbina** és az **acél** hajótest megjelenésével kezdődött. Örülhettek a gályarabok: evezőik helyett a motor dolgozott.

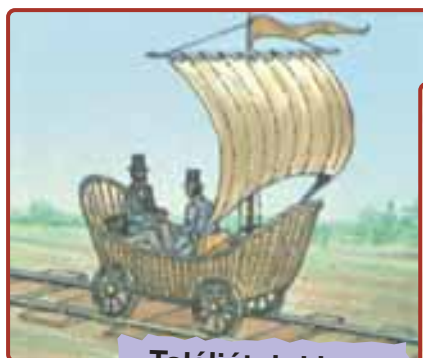
Irány az óceán! A távoli partok és a víz mélye is: no nem tragikusan elsüllyedni, mint a Titanic, hanem **tengeralttjáróval** merülni a mélybe.

■ A halászcsonakkal kenyeret keresnek, a dzsunkát lakásként használják, a jachton szórakoznak. A hajók közt ma már van sétahajó, óceánjáró, rakétakilövő-állomás, repülőtér, úszó konzervgyár, olajfűrő és luxusszálloda is.

Hogy hívják a **velencei „utcákon sétáló” csónakot?**

■ Ha a hajó, a csónak kiköt, az ember a szárazföldön folytatja útját. Amint a világ egyre gyorsult, zaklatottabb lett, egyre többen, egyre sietősebben akartak utazni. Nemcsak a hintók, szekerek kereke pörgött, hanem az ember esze is: a kis fiáker helyett sok személyt befogadó vagonok elé fogták be a lovakat, a városok lakói jegyet váltottak, és máris utazhattak az **omnibuszon** vagy a síneken gördülő **lóvonaton**.

Találjátok ki, mi hajtja ezt a két „síniszekeret”?

■ **Az első vágányt** 400 évvel ezelőtt készítették – fából. Ilyen furcsa járművek gurultak rajta.

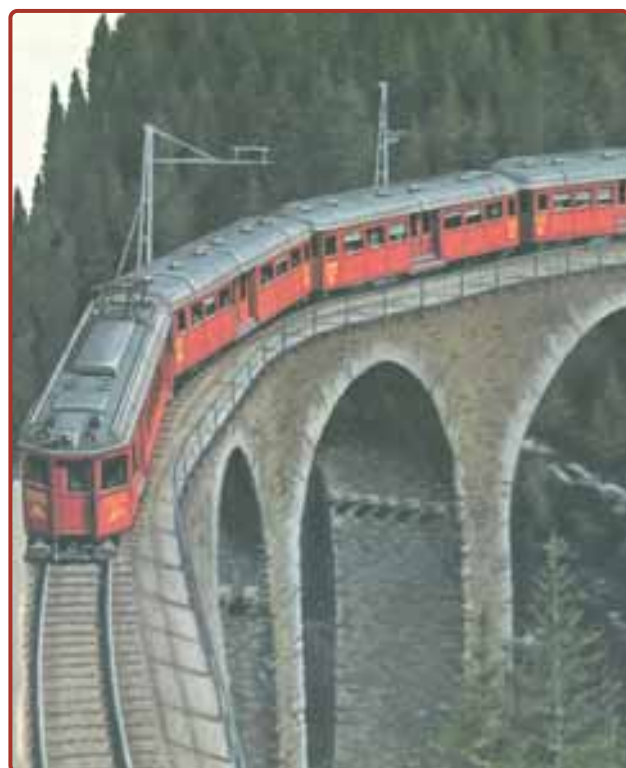
■ A szárazföldi járművek történetében is az jelentette a fordulatot, hogy 200 évvel ezelőtt James Watt feltalálta a gőzgépet. Ezzel meghajtottak egy mozdonyt, kocsikat kapcsoltak hozzá, az egészet sínparra helyezték, és kész is volt az **első vonat**.

■ Magyarország **Széchenyi Istvánnak** köszönheti első gőzhajóját és első vasútját.

■ A **gőzmozdony** egy nagy kuktafazék: a szénnel hevített víz zárt térben párolog, a gőz ereje löki a dugattyút, ez pedig áttétekkel meghajtja a kerekeket. Fekete, kormos és zajos. Ma már csak múzeumokban komorlik. A síneken – néha már csak egyen – **dízel** és **villanymozdonyok** suhannak. A világ első villamos vasútvonalát **Kandó Kálmán** építette 1902-ben. Korunk leggyorsabb vonata a **francia TGV**, mely 515 km/órás sebességgel száguld.

■ A vonatok nem szeretik a kapaszkodókat, az éles kanyarokat, ezért a hegyek-völgyek között **alagutakon**, magas **hidakon** szaladnak, Franciaország és Anglia között pedig 140 méterrel a tengerszint alatt, a La Manche-**csatornaalagúton**.

■ A földalatti vagy **metró** ma már minden nagyváros alá megépített alagúthálóban szállítja villámgyorsan, csendben, tisztán, kényelmesen a tengerparti utast. Tudtátok-e, hogy **Európa első földalattija** Budapesten épült 1896-ban? Ma is működik: a sárga-kisföldalatti.

■ Amint a gőzmotor megszabadult a sínek „rabságától”, megszületett **az első autó**. A francia Cugnot építette 1770-ben. Képzeljétek el, micsoda ördögösségnek tűnhetett: éktelenül füstölt, pöfögött, és magától ment. Erre utal a latin eredetű autó, eredetileg automobil szó, mely magától mozgót jelent. A lovaskocsi emléke a motor erejét mérő **lóerő** kifejezésben maradt fenn.

■ Az autó jövőjét azonban nem a gőz, hanem a benzin motor jelentette, melyet Benz talált fel 1886-ban. A manapság legelterjedtebb közlekedési eszköz, az autó fejlődésének legfontosabb pillanata a **belső égésű motor** és a **gumiabroncs** feltalálása volt. De korszakos jelentőségű két magyar mérnök, **Bánki Dónát** és **Csonka János** találmánya is. A **porlasztó** levegővel keveri a benzint, megakadályozva, hogy köhögjön a motor. Ma már dízelt, villanyt, olajat, hidrogént, földgázt fogyasztó autók is készülnek.

Idő		Teher (kg)	10 km megtételéhez szükséges idő
Kr. e. 30000		30	3 óra
Kr. e. 8000		100	2 óra
Kr. e. 3500		200	1 óra
1770		2 000	2 óra
1830		10 000	1 óra
1980		20 000	6 perc
2000		400 000	12 perc

■ A gyorsasági világcsúcs 1000 km/óra fölött van, a legerősebb teherautók 400 tonna terhet bírnak el. Ez egy kicsit több, mint amire az ember saját erejéből futja. **Figyeljétek meg a táblázatot.**

■ Utaztunk már szárazföldön, vízen, víz alatt és a föld mélyében. Mi maradt még hátra? **A levegő meghódítása.** Ez volt a legnehezebb. A görög monda szerint Ikarosz az életével fizetett a merész kísérletért, hogy szárnyra keljen. A repülés úttörői közül is sokan lezuhantak,

míg sikerült legyőzni a föld vonzerejét, és hosszan, biztonságosan repülni valamilyen emberalkotta szerkezettel.

■ Honnan jöttek? A **maják** a mai Mexikó területén éltek. Hajdani városaikat ma dzsungel nőtte be. Egyik piramisukból került elő ez a hatalmas kőkoporsó. A rávésett dombormű a túlvilágra induló halottat ábrázolja: ám az inkább a rakétát indító **úrhajósra emlékeztet**. Több jel is arra mutat, hogy a Földön a miénknél magasabb szintű kultúra létezett hajdan. Vajon sikerül megfejtenünk ennek titkát?

■ Ha őseink utaztak is a bolygók között, mi elfelejtettük e tudományt, és az új kor emberének mindent előlről kellett kezdenie. **Az első hőlégballon** 1783-ban 8 percig lebegett Párizs fölött kosarában egy kakassal, egy birkával és egy kacsával. **Az első motoros repülőgép** 1903-ban szállt fel Amerikában. A pilóta a szárnyon fekvé irányította a gépet. **A léghajót** magyar mérnök, **Schwartz Dávid** találta fel.

■ **Endresz György** és Magyar Sándor 1931-ben 26 óra alatt repülte át az Atlanti-óceánt. A trianoni országvesztés elleni tiltakozásképpen repülőgépük neve ez volt: *Justice for Hungary – Igazságot Magyarországnak!*

■ Ma a **Concorde utasszállító** 3 óra alatt teszi meg a 6000 km-es távot. Tehát sebessége 2000 km óránként.

■ A **helikopter** feltalálói között **Asbóth Oszkár** és **Kármán Tódor** nevét az egész világ ismeri. Illik nekünk is tudnunk róluk. A repülés története mindössze 200 éves, és a **rakéták** segítségével az ember már is elhagyta a Föld légterét, kilépett a világűrbe. **Az űrkutatás** legnagyobb alakjai szintén magyarok: **Kármán Tódor** a rakétatechnika, **Bay Zoltán** a radarok kifejlesztője.

Száguldunk. De közben gondolunk-e arra, hogy gyorsuló jármű-csoportaink felfalják a Föld energiata-
lékait, mérgezik környezetünket, a sebesség miatt évente sokezer utazó nem a célba, hanem földi útjának végére ér el, járművünk elrohan minden mellett, ami szép, amiért megállni érdemes.

Kérd meg apud, lassítson. Vasárnap pedig vigyen el kirándulni – gyalog vagy kerékpáron.

Zsigmond Emese

- Az őszi hideg, ködös szokott lenni,
De sokszor szeretem, ha fúj a szél,
Mert belefogózkodik a hajamba.
A fáknak az ágait rázza és fújja.

Izsány Botond, Zabola

Petrucz Csaba Attila,
Nagyvárad

Stier István, Tasnád

- Álmos már, álmos már
Az őszi napsugár,
Elfáradt, elgyengült
Pihenésre vár.

Fél szemét lehunyja,
Másikkal vizsgálja
A világ didergését,
A szívek melegét.

Molnár Zselyke,
Marosbogát

- A fákon a levelek cifrák,
Fújdogál a szél,
S nagyon örülnek a gyerekek,
Mert közeleg a tél.

Fújnak, fújnak a hideg szelek,
Fújják a leveleket.
A fák kopaszok lesznek,
S ágaik közt a hideg megdermed.

Kakucs Anita Adrienn,
Erdőszentgyörgy

- A levél csörög,
az avar zörög.
Zeng az ének,
ősz-anyók, ősz-apók vének.

Az őszi hangulat rideg,
mert a hulló eső hideg.
Az őszi szél leveleket kavar,
ettől lesz egyre vastagabb
az avar.

Banga Anita Krisztina,
Szászlégen

◀ Szabó Richárd,
Tordaharaszton

- Mosolyog a kis gesztenye
A sárgás levelek között.
Zöldes-sárgás burokból
Kivetkőzik gyorsan.
Elhagyja a szúrós ruhát
A pici, barna golyócska.

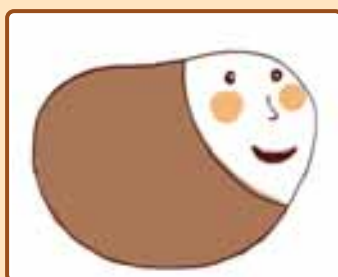
Ciudin Szidónia

- A színes parkban sétáltam,
Egy mosolygós gesztenyére
Találtam, megcsodáltam.
Beszélgettünk, meséltünk,
Jó nagyokat nevettünk.
Néha tánkra is perdültünk,
Gesztenyebálat rendeztünk,
Csodás őszt ünnepeltünk.

Nagy Gergő

A sepsiszentgyörgyi Váradi
József Iskola IV. E osztálya
A MOSOLYGÓ
GESZTENYÉRŐL
írt verset, mesét:

- Egy péntek délután sétálni voltam a parkban. Éppen leveleket gyűjtöttem, mikor egy gesztenye pottyant a fejemre. Jól megütött, és azonnal elgurult. Haragosan a keresésére indultam. Egy nagy bokor tövében bukkantam rá, egy rozsdabarna levél alatt. Felvettem, és akkor vettem észre, hogy mintha mosolyogna rám. A haragom elmúlt, és emlékül megőriztem. Még most is mosolyog rám a játékospolcraól.

rozsdabarna levél alatt. Felvettem, és akkor vettem észre, hogy mintha mosolyogna rám. A haragom elmúlt, és emlékül megőriztem. Még most is mosolyog rám a játékospolcraól.

Pataki Anita

Péter Erzsike,
Torda

■ Halmiban minden október első vasárnapján tartjuk az idősek napját. A templomban verset mondunk a idősekről, és aztán minden öreg kap egy szál virágot. Dédmamámnak én vittem haza a virágot, mert ő már nem tud eljönni a templomba.

Marozsán Antónia, Halmi

■ Az én tatám Bereczki Miklós. Hodoson született 1940-ben. Kisgyerekként megismerte a II. világháború szörnyűségeit. Hivatásos katonai pályát választott, Erdély több városába is kihelyezték, végül Marosvásárhelyre került. Szabadidejében rengeteget foglalkozik velem. Sokat tanulhatok tőle. Köszönöm, Istenem, a Nagytatámat!

György A. Tamás, Marosvásárhely

Farkas Tamás,
Marosvásárhely

AZ ÉN NAGYMAMÁM... – a szabadkai Grubanov Emília tanító néni II. C osztályának szép soraival köszöntünk minden nagymamát.

■ Szeret a kertjében dolgozni, tévét nézni és velünk játszani. Úgy szólít, hogy édes kicsi szívem. Mindig hoz nekünk kalácsot, amikor eljön hozzánk. Nagyon finom tortákat süt. Szeretek elmenni a nagymamához beszélgetni.

Jurcsák Hajnalka

■ Szeret kötni, horgolni, hímezni, kertészkedni. Amikor nála vagyok, anyukáménak szólít.

Imamoviá Inesz

■ Nagypapával almát termel, és a piacon árulják. Szabadidejében nézi a filmsorozatokat. Sütivel kedveskedik nekem.

Darazsac Diána

■ Kedvenc időtöltése az unokáival lenni. Úgy szólít, hogy csillagom. Főztjével kedveskedik.

Pető Dávid

■ A kedvenc időtöltése, hogy vigyáz ránk. Ilyenkor tévézünk, ő pedig varr. Sokszor süt kalácsot, vesz rágót, csipszet és csokoládét.

Sziveri Dániel

■ Szeret tévézni és közben szundizni. Engem anygalkának szólít. Mindig azt főz nekem, amit én akarok.

Papp Iván

Vágjátok ki, és ragasszátok nevetek mellé a gyűjtőlapra.

NOVEMBER

◀ Hideg Vivien, Szamosújvár

E lapszám támogatói:

Címlap: KESZEG ÁGNES

NAPSUGÁR, gyermekirodalmi lap. Kiadja a NAPSUGÁR Kft. Szerkesztik: ZSIGMOND EMESE főszerkesztő, MÜLLER KATI képszerkesztő. A szerkesztőség postacíme: 400462 Cluj, Bld. C. Brâncuși nr. 202. ap. 101., C.P.137. Telefon/fax: 0264/418001. Megrendelhető a szerkesztőség címén. E-mail: naps.sziv@napsugar.ro Honlapszerkesztő: KOMÁROMY LÁSZLÓ; www.napsugar.ro A lapok árát a következő bankszámlára várjuk: Cont IBAN RO45RNCB0106026602080001 B.C.R., SUC. JUD. CLUJ S.C. NAPSUGÁR – EDITURA SRL. CUI: 210622 Készült a kolozsvári TIPO OFFSET Kft. Nyomdájában. ISSN 1221-7751 **Ára 2,5 lej**

Maszat Művész KIÁLLÍTÁSA

Tódor Zsolt, Tekerőpatak

Jenei Erzsébet, Magyarkiskapus

Major Ágota, Szilágynagyfalu

Halmágy Boglárka

Văcaru Alina, Kézdivásárhely

Horvát Diána, Szilágynagyfalu

Háttér: Blatniczki Bianka Dóra,
Szatmárnémeti